

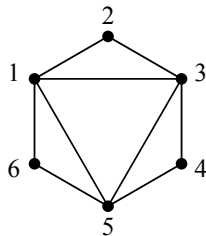
Algebra II
Helsingin yliopisto, matematiikan ja tilastotieteen laitos
Kevät 2016
Harjoitus 10

Tehtävistä keskustellaan keskiviikon tapaamisessa 20.4.

Ratkaisujen laatijat laittavat ratkaisuehdotuksensa Moodleen viimeistään tiistaina 19.4. ja korjatut ratkaisuehdotukset viimeistään tiistaina 26.4.

Ryhmän toiminta ja ratavakauttajalause

89. Tutkitaan viime harjoituksesta tuttua ryhmän $\mathbb{Z}_9^*$, toimintaa joukossa $\mathbb{Z}_9$. (Toiminta määriteltiin kaavalla $g.x = gx$.) Merkitään $G = \mathbb{Z}_9^*$.
- (a) Määritä alkion 3 kiinnittäjän G_3 kaikki sivuluokat.
  - (b) Mitä sivuluokan $4G_3$ alkioit tekevät alkion 3? Entä sivuluokan $5G_3$? Miten selität havaintosi?
  - (c) Lue ratavakauttajalauseen todistus selittävän lukutavan avulla. (Tietoa selittävästä lukutavasta löytyy Moodlesta.)
90. Määritä viisikulmion symmetriaryhmän D_5 kertaluku ratavakauttajalauseen avulla. Määritä sen jälkeen ryhmän alkioit.
91. Ryhmä S_6 toimii oheisen verkon solmujen joukossa luonnollisella tavalla. Olkoon G ryhmän S_6 aliryhmä, joka säilyttää verkon rakenteen. (Toisin sanoen, G koostuu niistä permutaatioista $\sigma \in S_6$ joilla solmujen $\sigma(a)$ ja $\sigma(b)$ välillä on kaari, jos ja vain jos solmujen a ja b välillä on kaari.) Määritä ryhmän G kertaluku.

Konjugointi

92. (a) Määritä viisikulmion symmetriaryhmän D_5 kaikki konjugaattiluokat.
(b) Etsi jokaisen alkion $x \in D_5$ keskittäjä ja laske indeksi $[D_5 : C_G(x)]$. Vertaa kutakin indeksiä alkion x konjugaattiluokan kokoon. Mitä huomaat? Mistä tämä johtuu?
93. (a) Etsi neliön symmetriaryhmän D_4 kaikki aliryhmät. Mitkä niistä ovat normaaleja? (Vinkki: Tässä on tarkoitus käyttää apuna konjugaattiluokkia.)
(b) Määritä ryhmän D_4 keskus.

Permutaation etumerkki

94. Määritä seuraavien ryhmän S_9 alkioiden etumerkki:

$$(1234), \quad (12)(34), \quad (123)(45)(6789), \quad (123)(234).$$

95. Kuinka monta aliryhmää, jonka kertaluku on 4, on ryhmällä A_4 ?

Lisää tehtäviä ryhmistä

96. Keksi graafi, kuvio, polynomi tai ryhmä, jonka symmetriaryhmä on

- (a) $\mathbb{Z}_4$
- (b) Kleinin neliryhmä

Keksi kummankin ryhmän kohdalla kaksi erityyppistä esimerkkiä.

97. Todista seuraavat väitteet tai osoita ne vääriksi. Jos väite ei ole totta, muokkaa sitä niin, että väitteestä tulee tosi. (Yritä pitäytyä mahdollisimman pienissä muutoksissa).

- (a) Radat muodostavat osituksen.
- (b) Jos alkio kuuluu toisen alkion rataa, näillä kahdella alkiolla on itse asiassa sama rata.
- (c) Jos alkiolla on samat radat, niillä on myös samat keskittäjät.

98. (a) Määritä ryhmän A_4 konjugaattiluokat ja vertaa niitä ryhmän S_4 konjugaattiluokkiin.
(b) Toisinaan ryhmän S_n konjugaattiluokka jakaantuu aliryhmässä A_n kahdeksi konjugaattiluokaksi. Keksi syklityyppiin liittyvä ehto, joka kertoo tapahtuuko jakaantuminen. Todista väitteesi.